

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I.

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

Рік LI. Ч. 14. Нью Йорк і Джерзі Ситі, субота, 22. січня 1944.

No. 14. New York and Jersey City, Saturday, January 22, 1944 Vol. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Штатах Америки.

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Штатів Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Більше людей гине у воєнних фабриках ніж на війні

ВАШИНГТОН. — „Смертельні випадки внаслідок праці по воєнних фабриках є важною проблемою продукції й робучої сили“, завважує Бюро Воєнних Інформацій, подаючи число вбитих та потовчених на „домашньому фронті“. Від часу нападу на Перл Гарбор внаслідок нещасливих випадків у фабриках було втрачено 270,000,000 робучих днів кожного року, це значить тільки, що усунення 9,000,000 наємців від роботи на один повний рік. Статистика виказує, що від нападу на Перл Гарбор до 1. січня

1944 р. було 37,000 людей вбитих у воєнному промислі, значить 7,500 більше ніж було вбитих вояків у війні. Крім цього було 210,000 постійно неспосібних до праці і 4,500,000 робітників хвилює неспосібних до дальшої праці, а це значить 60 разів тільки, що було ранених або пропастих на боєвих фронтах. Кожного дня 50,000 потовчених у роботі людей не являється до праці, а загалом від потовчення трапляється американська індустрія чотири рази тільки робучих днів, що від страйків.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО МАКСА ЛІТВІНОВА.

НЬЮ ЙОРК. — Воєнний критик газети „Геральд Трибюн“ майор Джордж Ділдинг Еліот пише, що він хотів би написати вітвятий лист до бувшого большевицького амбасадора в Америці, Максима Літвінова, а в цьому він поставив би до Літвінова такий запит: Ви, як бувший амбасадор працювали для зближення обох країн. Ви були свідком, як поводи таке зближення переводилося, бо треба було наперед вкорінити взаємне довіря. Ви знаєте, що це й досі нема певного довіря. Отже на такий підставі я запитав би Вас, чи Ви не можете вяснити Вашому урядові, щоб він занедав таких кроків, які це довіря підривають. Знаючи, що преса в Соведах є контрольована урядом, чому то Ваш уряд дозволить на напад на Англію в „Правді“? Чи не можете Ви поінформувати Ваших товаришів, як шкідливе є це писання?

НІМЕЧЧИНА ЕВАКУЄ ГЕЛЬГОЛАНД.

ЛОНДОН. — Берлінське радіо сповістило, що німецький уряд почав виправляти все цивільне населення з острова Гельголанду, що лежить на Північному морю при гирлі рік Лаби й Везери та має кольосальне воєнне значіння з огляду на свої фортифікації. Цивільного населення на ньому коло 2,500.

АЛІАНТИ БОМБАРДУВАЛИ РИМ.

АДЖІР. Аліантські бомбовики били по летунських майданах коло Риму, а крім цього Чівіта-векія над Тиренським морем, Передгією на противнім боці півострова та Авецано над Адрійським морем. Головні ролі в цих рейдах відіграли американці.

ВІДЗНАЧЕННЯ СИНА БОЮЗОВЦЯ.

„Вест Соборбен Таймс“, Елмвуд Парк, Іліной, подав в числі з 9. грудня м. р. фотографію молодого штабового сержанта-летуна, Осипа Ю. Лабусевича, що вславився в повітряних налетах на різні німецькі міста. Підчас налету на Берлін, 12. серпня, він особливо відзначився як повітряний гарматчик. Тоді то збомбардовано Берлін у небувалій досі спосіб. Літак Лабусевича німці зстрілили і сам він потрапив у німецьку неволю. Та воєнний департамент, нагородив його за хоробрість медалею, яку вручено враз з признанням його батькові, Юрієви Лабусевичови, членови Бр. св. о. Николая, 106 відділу У. Н. Союзу. Відділ Американського Легіону цієї округи зробив батькові велику парадну зприводу героїства сина.

МІЖ ПОЛЯКАМИ І НЕХАМИ В МЕКСИКО.

Між польськими і чеськими біженцями, що опинились в часі цієї війни в Мексиці, приходить часто до сварок та різних негодувань з причини різного відношення до Советів. Чехи боронять у всьому Совети, а поляки є проти Советів за їхню „імперіалістичну політику“. Дійшло до цього, що чехи викинули поляків з свого клубу і казали їм більше до них не приходити. Таке подає ОНА. До цього слід додати, що ці поляки, про яких мова, це ті, що видістались з Сибіру, куди їх вивезла большевицька влада. Як дійшло до згоди між Советами і польським урядом на вигнання у Лондоні, тоді й певна частина поляків, що були на Сибірі, зістала звільнена. Більшість з них приміщено в Африці, а мала частина дісталась до Мексики.

Ще один рейд на Берлін

ЧОРНИЛ САМИЙ БЕРЕТЬСЯ ЗА ПОЛЬСЬКО-СОВЕТСЬКИЙ СПІР.

ЛОНДОН. — Прем'єр Чорчил перебрав особисто розв'язання польсько-советського спору, відбуваючи конференції з польським прем'єром Міколайчиком, міністром заграничних справ Ромером та амбасадором графом Рачинським.

Тимчасом „Вольна Польска“, офіційний орган „Зв'язку Патріотів Польських“ у Москві, ледве свою програму для відбудованої Польщі. Двірська земля там має бути роздана клопам без оплати, всі німецькі капіталісти мають бути вивласнені, а німецька менщина перенесена до корінної Німеччини.

АНГЛІСЬКИЙ ПОРАДИВ ПОЛЯКАМ МАТИ РОЗУМ.

(ОНА). — Промовляючи в цей день на черговій збірці товариства польських журналістів, досад англійського парламенту, капітан А. Грегем, заявив, що він був, є і думає бути приятелем Польщі, але почувается до обов'язку звернути полякам увагу на їх слабу сторону. Казав, що робить це з великої любові до польського народу, який він дуже шанує і поважає. Бесідник заявив, що як польські журналісти хочуть здобути симпатії народів демократичних країн, то вони мусять вміти до тих народів промовляти. Англійський і американський нарід завжди відносилися до поляків з великою повагою, але в останніх часах деякі польські кола, особливо реакційні журналісти, так невміло були почали польську справу представляти, що навіть випробувані польські приятелі почали відноситися до неї холодно.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА НОВГОРОД.

ЛОНДОН. — Під Ленінградом червона армія обєднала два фронти, а далі на полудне заняла могутні німецькі фортифікації в Новгороді.

Перемога під Ленінградом означаче знесення облоги Ленінграду, що тривала рівно 29 місяців.

На Україні німці атакували взятю коло Христівки, але в цих атаках утратили 2,500 вояків і 32 повзи. Німецьке радіо признає червоній армії успіхи в околиці Мозиря.

ЛОНДОН. — Великі британські бомбовики відкрили наново кампанію рейдів на німецьку столицю, доконавши в четвер уночі десятого від 18 листопада рейду на Берлін. Це була одинока з більших атак. На місто скинено понад тисячу тон бомб. Брало в ньому участь багато соток літаків. Не вернулися з вирави 23 бомбовики. Німецькі донесення говорять про величину рейду й хваляться успішністю протилежної оборони.

„ЗАХАР БЕРКУТ“ — В АНГЛІЙСЬКІЙ ПЕРЕКЛАДІ.

Прекрасна повість Івана Франка „Захар Беркут“ повийтється незабаром в перекладі на американським книжковим ринку. Переклала повість панна Теодозія Борська, відома а дописів теж і до „Юкрейн Віклі“. Можна домогтися цього видання зараніми замовленнями по зниженій ціні, що виносить \$2.15. Ось ті замовлення треба слати на таку адресу: Miss Theodosia Borsky, 390 Ferry St., New Haven, Conn.

МАДЯРСЬКА АРМІЯ ДЕМОРАЛІЗУЄТЬСЯ.

(ОНА). — Мадярська радіосильня передала з Будапешту вістку, що в армії зачинає ширитися безладдя і брак військової дисципліни. Один генерал-майор не явився на воєнний суд, а два високі офіцери дезертирували. Головна команда мадярської армії видала приказ, що поліція має право генерала арештувати, але шеф поліції сказав, що генерал втік.

Наспівша до Швайцарії мадярська консервативна преса звертає військовою властям увагу, що в армії відчувається взагалі брак дисципліни і пояснює це тим, що офіцери самі не придержуються військового регуляміну, а вояки їх наслідують. Газета звертає увагу військовою властям, що між мадярськими офіцерами панує дух дефітизму, що вони часто говорять між собою, що Німеччина війни не виграє, та що мадари задурно проливають кров. Така поведінка, завважує газета, до нічого доброго не доводить, бо як офіцери не вірять в перемогу, то вони й армію не потраплять до перемоги повести. Німецька команда теж жадіється перед мадярським воєнним міністерством, що мадярська армія вже втратила боевого духа, та що вояки не виконують приказів без того, щоб перше добре не висваритися. Розуміється, що не всі, але таких вже є багато.

EVERYBODY EVERY PAYDAY SAVING IN WAR BONDS

LIBRARY OF CONGRESS WASHINGTON D. C.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Неправда не просвіта, і навіть не пропаганда

Ввійшла майже в пословицю в Америці претенсія імігрантів з певної частини світу говорити Америці нібито невідомі їй факти про ту частину світу. Мовляв, це наша прислуга цьому краю, прислуга й навіть обов'язок. Коли претенсії до такої прислуги підносять звичайний імігрант, то ці претенсії зростають у десятиро, коли йде за освічених людей, та ще до того людей, котрих професією є навчати інших.

Такі думки насуваються відразу на вид появи в американських газетах заяви польських професорів різних вищих освітніх установ у Польщі, перебуваючих тепер через воєнне лихоліття в Америці й Канаді. Заговорили ці професори про советсько-польський спір: за східну границю Польщі, заговорили отже про політику. Звісно, це їм вільно.

Що більше, науковий голос у політичній справі навіть дуже придався би, якщо вчені сказали би правду, і сказали її чесно, ясно й відкрито, не оглядаючися на те, кому воно політично шкодить, кому воно помагає. Аджеж сказала була свого часу санкт-петербурзька Академія Наук своє авторитетне слово в справі обмежень українського друкованого слова, і сказала, не оглядаючися на те, що це слово не подобалося московському урядові та консервативному московському громадянству.

Науковий голос про спірні краї міг би причинитися для вияснення справи, затемненої горячковим трактуванням політиків, а тимсамим для поправи долі всіх народів цих країв.

Нажаль, не можна цього сказати про слово, що його забрали польські професори в політичній спорі советського уряду в Москві й польського уряду в Лондоні за східну границю Польщі. Ці польські професори, отже люди з авреолем науки довкола своїх сивих чи лисих голов, дозволили собі сказати, що в краях, до котрих підносять претенсії з одного боку советський союз, а з дру-

гого боку Польща, поляки є найчисленнішим народом, що очевидно є або явна неправда, або якесь статистичне крутарство.

Вони кажуть далі, що ці краї, отже в тому числі Західна Україна, належали все культурально до Польщі, підчас коли всякому відомо, що культурально в тих краях до Польщі належали тільки панські двори, котрі жили від решти населення відрубним життям, та що й решта села й міста з польською культурою не мали багатого спільного.

Вони представляють Львів і Вільну як споконвіку польські міста й центра польської культури. Про те, яке вони значіння мали для литовської, зглядно української культури, перемовчується.

Вони кажуть, що ті краї повинні належати до Польщі, бо там народилися великі польські поети, хоча на основі такого аргументу Британія могла би зажадати прилучення Польщі, бо там народився її великий письменник Джозеф Конрад, а Америка зажадала Китаю, де народилася Перл Бок.

Такі недоповіджування, замовчування правди, перекручування правди, перекручування фактів ці панове певно хочуть перепачкувати як науку, як доказану правду. Покладаються вони на свої вчені титули, які вони до своїх підписів так і доклали. Та ледво чи в Америці вдасться така штука. Скорше можна сказати, що на цій штуці потерпить і наукова слава панів професорів і справа, яку вони збираються такими способами доказувати.

Це що найшлося аж 17 людей, які не постидалися покласти свої імена під ті крутарства, не збільшить поваги їх заяви. Виступили ж були колись двацять професорів за німецьку справу, та так нещасливо, що один поет сказав відому строфу, що нині ввійшла вже в пословицю: „Двацять професорів — рідний краю, ти страчений”.

Чи було коли інакше?

Пише нам один з дописувачів:

„Скажимо собі правду: Ми таки не є загартовані на ворожі удари”

„Під тим „ми” я розумію нас, американських українців. Ми так мало тепер застановляємось над історією українського народу, коли на неї треба було б саме тепер звертати найбільшу увагу.”

Чи ми забули, що робила Москва з українськими політичними імігрантами, що пішли за Мазепою і пробували в світі промовляти до сумління і справедливості різних держав, щоб вони не добивали своєю мовчанкою амагань України до самостійного життя, бо це потім відібеться зле на цілій Європі...? І чи кожний

спосіб оборони права українського народу на вільне й самостійне життя, що його піднімав український народ в Європі, чи навіть те, що було роблене за океаном тими, що є з української крові, не були звязувані з „німецькою інтригою”? І чи в такий самий спосіб не працювали згідно советські й польські пропагандні агентури? Так чогож іншого можемо тепер надіятись?

„Та є одна різниця: Тепер та проти-українська акція ще більше посилена, бо советська пропаганда використовує для цієї цілі прихильне відношення американського народу і уряду до тих народів в Советах, що так по героїськи б'ються з німцями. Мало хто в Америці застановляється над тим, що між тими народами, що так б'ються, є мільйони українців, що женуть німців з України і гинуть в обороні України з глибокою надією, що ануж відносини по цій війні зміняться і настане справді такий „новий лад”, що й український народ стане вільним. Про це мало хто знає, бо за висказання ось таких надій, чи їх написання, там в Україні заплатилиб життям. Знов ми, що пробуємо нагадати, що є такі надії в десятках мільйонів українських людей, мусимо наражатись тільки на — переслідування, очернення, оклеветання збоку прислужників червоного талитаризму. Це все! Але з тим ми мусимо погодитись, хоч приходиться через те терпіти. Інакше — требаб переходити в табор ворогів українського народу.

„Тому, щоб кінчити, скажу коротко: Побільше гарту і витривалости в обороні справедливої справи”.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Учетвер, 20. січня 1944. р. помер **ОНУФРЕЙ ГАЙ**, член Тов. Запорозької Січі, від. 234 У. Н. Союзу в Елізабет, Н. Дж. Походив із села Суходоли, повіт Броди, Західна Україна. При смерті мав 53 роки. Похорон відбудеться в понеділок, 24. січня 1944. з церкви св. Володимира в Елізабет, Н. Дж. Просимо всіх членів зійтися на спеціальні збори в неділю пополудні до салі У. Н. Дому на наради і взяти участь у похороні.
В. П. П! С. Могила, секр.

ДИСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

JERSEY CITY, N. J.

ПОТРІБНО ДІВЧАТ у фірмі Алберт енд Гербер до сортування й биття покладків. 40 годин праці тижнево. \$20.00 на початок. Голосіться до:

ALBERT & GERBER SEABOARD TERMINAL,

12th St. & Jersey Avenue, Jersey City, N. J.

NEW YORK CITY

ПОТРІБНО СТОРОЖА ДОМУ, що має досвід з паровим опріттям. Чотири світлі кімнати, добра платня. 13-

116 AVENUE C, NEW YORK CITY

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіза крові для подружого свідства.
- Гемороїди й желяки лікується без операції.

223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14. GRamercy 7-7697

Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30. Жінка-доктор до обслуги.

X & флюроскоп. — Екзамінація \$2.00.

БРИТІЙЦІ ЗАНЯЛИ В ІТАЛІЇ МІНТУРНО.

АЛЖІР. — Бритійські війська п'ятої альянтської армії, що перейшли ріку Гаріліяно, заняли місцевости: Суйо, Туфо й Ардженто та підсунулися під місто Мінтурно з полудня й сходу. Німці відбиваються завзято й на тим секторі зчинили гарячу артилерійну битву. Німецьке радіо донесло, що німці Мінтурно вже евакували.

МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ
Й ОКЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4648